

Asia: VN/20253/2024

Lausuntopyyntö: Fossiilittoman jouston työryhmän loppuraportti

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö

PL 32

00023 Valtioneuvosto

Lausuntopyyntönumeron diaarinumero: VN/20253/2024

Vaasan Sähkön lausunto fossiilittoman jouston työryhmän loppuraportista

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto koskien fossiilittoman jouston työryhmän loppuraporttia.

Sääriippuvan tuotannon osuuden kasvaessa on perinteistä kapasiteettia poistunut markkinoilta kannattamattomana ja siksi on erityisen tärkeä tarkastella Suomessa tilanteita, jotta selviämme pitkäkestoisista tuulettomista jaksoista, joissa samanaikaisesti myös kulutuksen tehontarve on merkittävä. Tyypillisesti tällainen kuormitus- ja tuotantotilanne on tuulettomana ja samalla kovan ja pitkän pakkasjakson aikana talvella.

Mielestämme loppuraportissa ei ole tehty riittävää vaikutusten arviointia esitetyn tukimekanismin vaikutuksista olemassa olevan kapasiteetin markkinaehtoiseen toimintaan. Huolenamme on, että uusi tuki syrjäyttää olemassa olevaa CHP-kapasiteettia, jolloin on merkittävä riski, että syntyy

tilanne, jossa tuen myötä rakennetaan uutta kapasiteettia, mutta samalla vanhaa kapasiteettia poistuu markkinoilta ja suunnitellun mekanismin nettovaikutukset jäisivät vähäisiksi uusista investoinneista huolimatta. Nykyisin CHP-laitosten sähkön tuotannon kannattavuus sähkömarkkinoilla on heikko ja uusi kapasiteetti voisi pahentaa tilannetta. Raportti ei huomioi riittävästi CHP-laitosten mahdollisuuksia osallistua joustoon. On vaara, että teknisesti hyväkuntoiset CHP-laitokset poistuvat markkinoilta, mikä voi heikentää tehotasapainoa ja sähkömarkkinoiden toimintavarmuutta.

Mikäli tukimuoto päätetään ottaa käyttöön, niin on tärkeää pitää tuen ehdot sellaisina, että olemassa olevaa CHP-tuotantokapasiteettia voidaan tämän tukimuodon kautta tukea, mikäli laitokseen tehdään uusinvestointeja fossiilittoman jouston tukikriteerien täyttämiseksi ja/tai laitoksen käyttöään jatkamiseksi. Biopohjaisen CHP-kapasiteetin säilymisen varmistaminen on todennäköisesti kansantalouden kannalta kustannustehokkain ja nopein vaihtoehto turvata merkittävää joustokapasiteettia.

Keskihinnaltaan kohtuuhintaisen sähkön saatavuus on yhteiskunnan kannalta keskeistä. Tämä kohtuuhintaisuus voidaan saavuttaa, vaikka markkinoilla esiintyisi asiakkaiden näkökulmasta aika ajoin korkean hinnan jaksoja. Läpinäkyvä markkinahinta ohjaa tehokkaasti sekä tuotannollisia investointeja että asiakkaiden kulutuskäyttäytymistä ja siten asiakasjoustoja markkinatilanteen mukaan. Sähkötehon riittävyttä tulee ensisijaisesti tarkastella markkinaehtoisten investointien näkökulmasta. Näkemyksemme mukaan raportissa ei ole riittävästi arvioitu, voisiko tarvittava kapasiteetti syntyä ilman tukea. Siirtyminen varttimarkkinoihin ja säätekriteerien muuttuminen Suomessa ja muissa Pohjoismaissa tänä keväänä ovat voimakkaasti muuttaneet sähkömarkkinoita ja sen dynamiikkaa lisäten voimakkaasti ylös- ja alassäätötarpeita Suomessa samalla kasvattaen sekä ylös- että alassäätöjen hintatasoa, jolloin myös sekä tuotannollisten investointien, kuten moottorivoimalaitosten, että asiakaspään joustojen kannattavuus on kasvanut. Muuttunut tilanne saattaa synnyttää tarvittavaa kapasiteettia myös markkinaehtoisesti.

Pitkiä, kylmiä ja tuulettomia talvijaksoja esiintyy suhteellisen harvoin ja siksi kohdennettu tuki tällaisten jaksoiden sähköntuotannollisten investointien tukemiseen saattaa lopulta olla perusteltua tehon riittävyden varmistamiseksi Suomessa. Tuki pitää olla teknologianeutraalia ja huomioida myös olemassa olevan tuotantokapasiteetin toimintaedellytysten turvaaminen. Mikäli työryhmän loppuraportin mukainen fossiilittoman jouston tukimekanismi otetaan käyttöön Suomessa, kannatamme työryhmän esitystä siitä, että tukimuoto perustuisi investointitukeen (esim. €/kW). Mielestämme tuotantotukea (€/MWh) ei tulisi käyttää, koska katsomme sen vääristävän sähkömarkkinoiden hintasignaaleja.

Fossiilittoman jouston toteuttamiseksi yksi potentiaalinen vaihtoehto ovat kaasumoottorit, koska ne käynnistyvät erittäin nopeasti ja pystyvät ajamaan pitkiä ajojaksoja, kunhan vain polttoainetta on saatavilla. Moottori-voimalaitosten fossiilittomuuden varmistamiseksi tulisi hyväksyä kaasun alkuperätakuut, koska käytännössä esimerkiksi kaasuverkossa fossiilinen maakaasu ja biokaasu sekoittuvat keskenään ja alkuperätakuilla voidaan fossiilittomuus varmistaa vakiintunein markkinakäytännöin.

Näkemyksemme mukaan yksi tapa lisätä jouston määrää markkinoilla olisi Olkiluoto 3 -laitoksen järjestelmä suojaan liittyvien teknisten kriteerien kehittäminen, esim. akkuvarastoja hyödyntämällä, jolla tavalla markkinoille saataisiin vapautettua huomattava määrä kulutusjoustoön kykenevää teollisuuskuormaa. Nykytilanteessa kun OL3:n ajaessa täyttä tehoa on tuo laitoksen järjestelmäsuojaan sidottu teollisuuskuorma pakotettu käyttämään sähköä myös markkinoiden niukkuustilanteissa.

Raportti kaipaa kattavampaa vaikutusarviointia, erityisesti: sähkömarkkinoiden toimivuuden, järjestelmän kustannusten ja kansantaloudellisten vaikutusten näkökulmasta. Jatkotyössä tulisi raporttia tarkemmin analysoida toimintaympäristön kehitystä ja joustokapasiteetin tarvittavaa määrää tulevaisuuden sähkömarkkinoilla ja sitä, mikä osa tuosta rakentuu markkinaehtoisesti ja mihin osuuteen mahdollisesti tarvitaan tukea tarvittavan jouston synnyttämiseksi.

Pidämme myös oleellisen tärkeänä, että sähkömarkkinoilla pystytään säilyttämään markkinaehtoinen toiminta ja julkisia varoja käytetään mahdollisimman vähän liiketoiminnan tukemiseen ja vain niissä tilanteissa kuin tuotantokapasiteettia tai kulutusjoustoä ei tule toteutukseen markkinaehtoisesti.

Lopuksi haluamme korostaa, että mikäli tukimekanismi tullaan ottamaan käyttöön, tulee sen olla kansantalouden näkökulmasta kustannustehokas, mahdollistaa kriteerit täyttävän fossiilittomaksi modifioidun CHP-kapasiteetin tukeminen sekä muutenkin sisältää kattava analyysi vaikutuksista sähkömarkkinaan ja olemassa olevaan kapasiteettiin

Ystävällisin terveisin

VAASAN SÄHKÖ OY

Olli Arola

strategia- ja yhteiskuntavastuujohtaja

olli.arola@vaasansahko.fi

Damlin Jan
Vaasan Sähkö Oy

Arola Olli
Vaasan Sähkö Oy - Strategia- ja yhteiskuntavastuu